

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2025 r. w Warszawie
zażalenia Z. K.

na postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej

z 17 kwietnia 2019 r., II CZ 20/19,

w sprawie ze skargi Z. K.

o wznowienie postępowania

w sprawie ze skargi Z. K.

przeciwko S. w ł.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie,

**zmienia postanowienie Sądu Najwyższego z 17
kwietnia 2019 r., II CZ 20/19, w części rozstrzygającej o kosztach
pomocy prawnej udzielonej z urzędu w ten sposób, że przyznaje
adwokatowi T. W. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w
Łodzi dodatkowo 900 (dziewięćset) złotych powiększone o kwotę
podatku od towarów i usług we
właściwej stawce, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej powodowi Z.K. z urzędu
w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z 17 kwietnia 2019 r., II CZ 20/19, oddalił zażalenie powoda i przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata T. W. wynagrodzenie w kwocie 1 800 powiększone o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Adwokat T. W. w piśmie z 3 czerwca 2024 r., na podstawie art. 401¹ w zw. z art. 416¹ k.p.c., wniósł o zmianę ww. postanowienia w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu przez przyznanie od Skarbu Państwa 3321 zł w miejsce 2214 zł. Wskazał, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 27 lutego 2024 r., SK 90/22 (OTK-A 2024, poz. 30), orzekł, że § 2 pkt 1 w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w zakresie, w jakim określa opłaty stanowiące ponoszone przez Skarb Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości niższej niż stawki minimalne opłat określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 416¹ k.p.c. w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem mogą być uchylone postanowienia niekończące postępowania w sprawie, jeżeli zostały wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Przepisy o wznowieniu postępowania stosuje się odpowiednio. Artykuł 416¹ k.p.c. przewiduje więc szczególny środek prawny o cechach skargi o wznowienie postępowania, pozwalający na uchylenie prawomocnych postanowień niekończących postępowania ze względu na następcze stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny wadliwości podstawy prawnej tego postanowienia.

Literalne brzmienie przepisu prowadziłoby do wniosku, że znajduje on zastosowanie jedynie w przypadku zakończenia postępowania wyrokiem

(orzeczeniem merytorycznym). Jednak uzależnienie zakresu uprawnień stron, dotkniętych rozstrzygnięciem opartym na normie zakwestionowanej przez Trybunał Konstytucyjny, od sposobu zakończenia postępowania w danej sprawie nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Prokonstytucyjna wykładnia art. 416¹ k.p.c. wymaga przyjęcia, że wniosek, o którym mowa w tym przepisie może dotyczyć także postanowienia niekończącego postępowania wydanego w sprawie prawomocnie zakończonej, również w razie zakończenia jej orzeczeniem, które nie miało charakteru merytorycznego. Przyjąć należy również, że wniosek z art. 416¹ k.p.c. może dotyczyć każdego wydanego w sprawie postanowienia, które nie kończy postępowania w sprawie, w tym także postanowienia o kosztach procesu (zob. postanowienia SN: z 21 marca 2013 r., II CZ 3/13; z 29 sierpnia 2024 r., I CSK 2148/24).

Mając powyższe na względzie dopuszczalny jest wniosek pełnomocnika z urzędu, złożony na podstawie art. 416¹ k.p.c. w przedmiocie zmiany postanowienia Sądu Najwyższego rozstrzygającego o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, w przypadku oddalenia wniesionego środka zaskarżenia. Wniosek taki pełnomocnik z urzędu wnosi w imieniu własnym, nie działając w tym zakresie w imieniu mocodawcy (zob. postanowienia SN z 29 sierpnia 2024 r., I CSK 1966/24; z 28 października 2024 r., III CZ 127/24).

W zażaleniu powód oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na 140 000 zł, a w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał jako podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym § 22, § 4 ust. 1, 3, § 8 pkt 6, § 16 ust. 2 pkt 2, § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Artykuł 416¹ k.p.c. przewiduje - co do zasady - jedynie możliwość uchylenia zaskarżonego postanowienia, a nie jego zmiany. Oznacza to, że po uchyleniu postanowienia niezbędne jest wydanie nowego rozstrzygnięcia co do kwestii objętej zakwestionowanym orzeczeniem. Z reguły, ze względu na prawomocne

zakończenie postępowania, wydanie kolejnego orzeczenia będzie zbędne, co powinno prowadzić do umorzenia postępowania w tym zakresie (art. 355 k.p.c.). Jednak w okolicznościach sprawy potrzeba rozstrzygnięcia wniosku pełnomocnika z urzędu o przyznanie wynagrodzenia jest nadal aktualna. Powinno to nastąpić przy uwzględnieniu aktualnego stanu prawnego (zob. art. 316 § 1 k.p.c.).

Biorąc pod uwagę treść wniosku pełnomocnika z urzędu oraz przywołany przez niego wyrok Trybunału Konstytucyjnego, w którym zakwestionowano różnicowanie (obniżenie) wysokości stawek wynagrodzenia dla pełnomocników z urzędu w relacji do pełnomocników z wyboru stwierdzić należy, że jego wniosek nie jest w istocie wymierzony w przyznanie przez Sąd Najwyższy w zaskarżonym postanowieniu wynagrodzenia w wysokości 1800 zł netto, ale w nieprzyznaniu tego wynagrodzenia w wysokości wyższej (ponad 1800 zł) - odpowiadającej wysokości wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru w takiej samej sprawie.

Oznacza to, że orzekając w granicach jakie wyznacza podstawa badanego wniosku (art. 412 § 1 w zw. z art. 416¹ k.p.c.), nie ma przesłanek do uchylenia zaskarżonego postanowienia ale konieczna jest jego zmiana na podstawie art. 412 § 2 w zw. z art. 416¹ zd. 2 k.p.c. przez podwyższenie wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi z urzędu o różnicę między stawką uprzednio przyznaną (1800 zł) - ustaloną na podstawie przywołanego rozporządzenia z 2016 r., a aktualnie obowiązującą stawką (2700 zł) - wynikającą z § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Z tych względów na podstawie art. 412 § 2 w zw. z art. 416¹ k.p.c. oraz § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 2 pkt 2 i § 4 ust. 3 wskazanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.f.]